

УДК 821.161.3
ББК 84 (4Бел)
Б59

Бібліятэчка часопісу "Дзеяслоў" – Выпуск 3.

*Аўтар і рэдакцыя часопісу "Дзеяслоў"
шчыра ўдзячныя сп. Алесю Усеню
за ўдзел у выданьні гэтае кнігі.*

Сьцебурака У.

Б59 Крушніа. Вершы і проза. Бібліятэчка "Дзеяслова" –
Вып. 3. / Усевалад Сьцебурака. – Мн.: Выд. В. Хурсік
– 2006, 120 с.

ISBN 985-6576-79-2
ISBN 985-6718-67-8

Вып. 1: Вершнік / Анатоль Івашчанка. – Мн.: Белліт-
фонд, 2006. – 92 с., 300 ас.

Вып. 2: Бліндаж. Васіль Быкаў. – Мн.: Выд. В. Хурсік
– 2006, 192 с., 1000 ас.

У першую кнігу маладога аўтара ўвайшлі вершы і проза
я.

УДК 821.161.3
ББК 84 (4Бел)

Разьдзел I

“Край”

ISBN 985-6576-79-2
ISBN 985-6718-67-8

© "Дзеяслоў", 2006
© Усевалад Сьцебурака, 2006
© Генадзь Мацур,
мастацкае афармленьне, 2006

* * *

Як парвецца
апошні надзейны
з руку таўшчынёю канат
і плясьне халодны вецер
у ветразя даланю,
то стане ўсё на месцы —
і пырскі, і зоркі ў небе,
і белае вока поўні
і мы па камандзе “зважай”!
Тады й пацукі з паклонам
заявяцца да капітана
і сьціпла яго папросяць
ў каманду іх залічыць.
Кармой да абрыдлага берагу
у самае сіняе мора
па срэбнай таемнай сьцежцы
◆ насуперак усяму...
Мы выйдзем і недзе сустрэнем
таго, каго гэтак чакалі,
каго не знайсьці у корчмах
усіх на сьвеце партоў,
каго не набыць за грошы,
і вострым нажом не настрашыць,
каго не пакласьці ў куфар
і словамі не апісаць.
Таго, хто нам дасьць свабоду
ад сонца, зямлі і неба,
ад веры і самападману,

ад клопатаў і мітусьні.
Праз тое, што ён
наймацнейшы,
бязьлітасны,
беспакараны,
непадуладны нікому
бязжарсны
вялікі
ШТОРМ!

Беларусі

Калі б імя тваё было малітвай,
я стаў бы вернікам, якіх не адшукаць.
Калі б яно было іржавай бритвай,
ў руцэ трымаў бы, ўпэўнены стрываць.

Калі б імя тваё было канонам,
я стаў бы тлумачальнікам яго.
Калі б яно было па-за законам,
ўсё роўна б ставіў праваруч свайго.

Калі б імя тваё паўстала вежай,
я б быў падмуркам для яе сьцяны.
Каб імені твайму паклон належыў,
я б тысячу разоў зрабіў зямны.

Дзяды

Калі памруць мае дзяды,
з зямлі адыйдзе пакаленьне,
ў якога вырас на каленях,
пакіне на крыжах каменных
свае імёны і гады.

Калі памруць мае дзяды,
у тое ж самае імгненьне
уклучыцца адлік збавеньня,
ці будзе мне ставаць цярпеньня
ў адведкі ездзіць на клады?

Калі памруць мае дзяды,
адчуўшы сэнс у слове страта,
заўважу, як старэе тата,
якой пустой здаецца хата
бяз гукаў іхняе хады.

Калі памруць мае дзяды,
мяне таксама стане меней,
падоўжацца ад сьвечак цені
і падмацоўцца сумненьні,
ці я такі ўжо малады.

* * *

Ну, што ж ты сьнішся так пагана мне, Радзіма?
У вачох заплюшчаных, праз шрыфт CyrillicOld
я бачу, як ў разоры бульбяной Місіма
сьцізорыкам тупым успорвае живот.

Я сьню цябе парваным фатаздымкам
у шыбіне замерзлай на гаўбцы.
Закінутым аўтобусным прыпынкам,
дзе, як ў ваду, зьнікаюць ўсе канцы.

Чаму ж ты іншым сьнішся паплавамі
з бусламі, Белавежай і Дняпром,
а ў снах маіх ты дагары нагамі,
бы землятрусам зруйнаваны дом?

Так, Беларусь, я да тваіх жахоцьцяў
настолькі звык, што, нават калі ты
паўстанеш ў невыказнай прыгажосьці,
зьляканы ўскочу, і пайдзеш папіць вады.

(лістанад, 2004)

Стары Менск

Сталіца. Ну, і хай сабе ня Вільня,
але ж былі і базыльянскія муры!
Павольна ідучы, ўглядзіся пільна,
як гожа горад гіне без пары.

Ня зьведаў ён мо толькі землятрусаў.
а так – пажары, войны. Ваяры
краін суседак – ляхаў, шведаў, русаў
палілі корчмы, хаты, кляштары.

Калі ж міналі пошасьці ліхія
і людзі адкладалі зброю ў бок,
то паўставалі гмахі, ды такія,
што час ня браў і заглядаўся Бог...

Вачымі паўразбураных будынкаў
глядзіць Няміга на шкляны палац.
Яна пакіне нізку фатаздымкаў
і, можа, колькі навуковых прац.

* * *

Ад прадзедаў спакон вякоў
мне б засталася сто гектараў.
Каб не было бальшавікоў
ды іхніх ср...х камісараў.

* * *

Яна была бабкай Прадславы,
а потым – сяброўкай Рагнеды,
што звыкла да кроснаў ля лавы
адно як да княскай бяседы.

Яна заставалася ў хаце,
чакаючы вояў з паходу.
Люляла калыску дзіцяці –
надзеі майго народу.

Была ў намітцы і з косай
сівей і сівей год ад году
з душой няўрымсьлівай босай
і з сэрцам майго народу.

Яны была Папараць-кветкай
у коле жыцьця-карагоду,
нясквапнай да іншых суседкай
сумленьнем майго народу.

Ў сукенцы звычайнай ільнянай,
пражыўшы замежную моду,
яна была казачна-цям'янай
з вачыма майго народу.

Яе я пазнаў у трамваі,
зірнуў і як быццам даў згоду.
Да згоды! Яна тых яднае,
хто верны свайму народу!

* * *

Калядная завяя
гуляе і гудзе,
бы ў цемры недзе фея
іграе на дудзе.
Віхура спавівае
і хутае людзей,
ў сумётах год хавае
і цішыць рух падзей.
Завяя на Каляды
прыходзіць на парог
цукеркай з шакаладу
і простым словам “Бог”.

(18.12.01)

* * *

Восень прыходзіць увечары
шэранем сівавусым.
Ён заглядае ў хаты
да спадароў беларусаў.
Ціха дыхне на прысак,
моўчкі ля печы сядзе,
холад пустых калысак
з ветрам гуляе ў садзе...

* * *

Я хацеў бы сустрэцца з вамі на вуліцы,
дзе яднае шыхты наш спрадвечны штандар.
Хай хістаецца сьвет — човен не перакуліцца —
наша права пабачыць нябёсы бяз хмар!

Я хацеў бы сустрэцца.

Хай з кожным дзясятым,
з тых, хто крыкам крычыць,
пра радзіму ці сьмерць,
з тых, каго я хацеў бы пасяля назваць братам,
ці ўжо болей ніколі і справаў ня мець.

Я хацеў бы сустрэцца. Хай толькі вачыма.
І да скону мне хопіць хвіліны такой.
Трэба верыць, бо вера ўсё робіць магчымым...
І яшчэ трэба вуліцай крочыць адной!

* * *

Сланам не хапае посуду –
пускайце сланоў у крамы.
Бракуе баранам досьведу –
будуйце баранам брамы.
Шукаюць быкі чырвонага,
а ім прапануюць рысьлінг.
Цяжарным ахвота чырвонага,
а іх ўсё бадзёраць кіслым...

...Сланы не зьяліся ў саване.
І бабы ў час нарадзілі.
Ня стане нічога і з намі –
і ўперад бяз волі мы жылі.

* * *

Праз дзіркі, шашалем пакінутыя ў дошках,
з якіх быў зьбіты існасьці каркас,
Нішто пялёсткамі валошкі
Глядзіць на мітусьлівых нас...

(жнівень, 2003)

* * *

Як паволі усё адыходзіць
у нябыт. Так адыйдзем і мы.
І на могілках помнік нямы
наш нашчадак ня будзе знаходзіць.

(2001)

Лясун

Зыходзіць ноч, і толькі ветрык
гуляе ў вершалінах дрэў,
і поўня пазірае ў нетры
лясоў. А там агонь гарэў.

Агонь бяз коміна і печы,
як бор адвечны і дзікі.
Ён быў чужы, не чалавечы,
гарэў у пушчы скрозь вякі.

Ды зараз згас, застаўся прысак,
як шэры прывід-напамін.
Памёр лясун, і росны высах
святанак ў цені між ялін...

(30.11.01)

Тэрцын

Стагоддзяў шэрая заслона,
таемных дзеяў даўніна,
на падлакоцьці дрогкім трону
і ў кубку моцнага віна,
дзе подых гаспадарскі сьпіць...
Удава самотная адна
яго трымае, але піць
ня хоча. Бо — не пара.
Чакае і вяртаньне сьніць
назад свайго уладара:
адчынiць браму вартавы,
князь стане пасярод двара
не пераможаны, жывы...
Вось нейкі гук зрывае сон,
як вэлюм ў панны з галавы, —
падковаў грукат! Не, ня ён...
І рэха доўга паўтарае
калісь накладзены праклён.
Князёўна зноўку засынае...

(4.11.01)

Раздзел II

“Горад”

* * *

Вецер гуляе ў напарсткі
кубачкамі з пластыку.
Дрэвы запозьнена робяць
ранішнюю гімнастыку.
Менск вяртаецца з Гораду
з офісаў і заводаў,
месяціца ля тэлевізараў
у пошуках таных прыгодаў.
Плавае флот недапалкаў
у акваторыях лужын,
хтосьці гатуе вячэру,
большасьць, напэўна, – ужын.
Вочы вакон заплюшчваюць
жалюзі ды фіранкі,
бегаюць і страляюць
у тэлевізары “янкі”.
Дзень адлятае стары,
дзень надыходзіць новы.
Нехта шукае пары,
нехта шчырай размовы.
Дождж вышыня нараджае,
цэпра рыхтуе пасткі,
блытае, перашкаджае
ветру гуляць ў напарсткі.

(сакавік, 2004)

Ранішні блюз

У пяць гадзін раніцы, ў пяць
таксоўкі самотна стаяць,
месяцічы ўсе яшчэ сьпяць
у пяць гадзін раніцы, ў пяць.

У пяць гадзін раніцы, ў пяць
шклом алкашы не зьвіняць,
дзеці макдональдсы сьняць
у пяць гадзін раніцы, ў пяць.

Хтосьці на працу ідзе,
хтосьці ідзе ваяваць,
хтосьці плыве па вадзе,
хтосьці працягвае спаць...

У пяць гадзін раніцы, ў пяць
сонна ліхтарні гараць,
рана судзіць і караць
У пяць гадзін раніцы, ў пяць.

У пяць гадзін раніцы, ў пяць
можна сабе дазваляць
простыя рыфмы ствараць
У пяць гадзін раніцы, ў пяць.

Хтосьці на працу ідзе,
хтосьці ідзе ваяваць,
хтосьці няведама дзе
толькі зьбіраецца спаць...

(кастрычнік, 2001)

* * *

З неба сонца, як кот,
пазірае з прыпечку.
Я гару, нібы knot,
места таець, бы сьвечка.
У задушнай смуге
усё губляе абрысы
і падэшвы грызе
жвір гарачы, як прысак.
Пот па скроні бяжыць
гэтай сьпёкі адзнака
і ў цянёчку ляжыць
паўпрытомны сабака.

* * *

У Менску вільготна і цёпла,
ў смуге патанаюць агні.
Ўсё гэта фігня, безумоўна,
галоўнае — ты пазвані.

Іду праз натоўп, бы праз мора, —
бясконцыя хвалі галоў.
Са мной маё сьмешнае гора —
нагоды няма для размоў.

На ходніку мокрае лісьце,
у лужыне пачак, як буй.
Хоць гэта, напэўна, ня выйсьце,
усё ж такі — тэлефануй.

Калі ж зазвініць у кішэні,
здалёк, як праз метры вады...
Бы Фаўст аддам за імгненьне
душу — толькі будзь гэта ты!

(лістапад, 2004)

* * *

Ня ведаю, як у Ландоне,
а ў Менску сягонья зіма.
І места у белым палоне...
Ты ў хаце сядзіш? А дарма!

Выходзь! І табе завіруха
насыпле сьняжку за каўнер.
А вуха падставіш — і ў вуха.
Выходзь! Я на вулцы цяпер.

Ня ведаю, як там у іншых,
а ў нас будзе добры настрой.
Сьлядамі на сьнезе напішам
аб нашым спатканьні з табой.

(лістапад, 2004)

* * *

Над сталіцаю ноч
і ў позняй таксоўцы
дождж імкне па шашы,
як па мокрай насоўцы.
Што ляжыць і блішчыць,
нацягнуўшыся туга.
І гучыць па-над ўсім
тапалёвая фуга.
А у штучным святле
горад сам сабе сьніцца,
ў лоб цалуе яго
ў гэтым сьне навальніца...
З ненадзейных сяброў
ліпень першы і лепшы
за пісьмовым сталом —
за мяне піша вершы.

Прапорцыя

Восеньскае гра-
фіці:
жоўты – fifty
чырвоны – fifty.
Лісьця кан-
фэці.
Thirty,
thirty,
thirty...

* * *

Я збягу ад вялікага гораду,
ад сваёй невымоўнай тугі.
Не бярогся я восені змолату —
гэта пекла ў тры жоўтых кругі.

Я збягу, далібог, як найдалей,
ніцма лягу з разьбегу ў траву.
Стану цененькай радыёхваляй
і далей ад этэру збягу.

Закручуся, як вожык, у лісьце
і прасплю ў кубле да вясны.
Пэўна, гэта найлепшае выйсьце.
Вось цікава, ці сьніць вожык сны?..

* * *

Я ня супраць вуліцы “Кастрычніцкай”,
бо лічу, што назва ў гонар восені.
Згодна даўніх традыцый язычніцкіх
ў гонар лісьця і неба просіні.

Што дурныя праявы мінулага? –
пралятуць цягніком сустрэчным.
Ў сьветлай памяці сэрцы чулага
застанецца *кастрычнік* вечным.

* * *

Недзе ўверсе — Бог і навальніца,
дождж і парасоны тут, унізе.
Першая мільгае бліскавіца –
красавіцкі вечар на Нямізе.

Каляды

У цёплае кватэры,
як у замкненай сферы
анёлы і хімеры
з пачварным хараством.

Ня маюць мары меры
ды даць няможна веры,
што ты адчыніш дзверы
у мой аціхлы дом.

Ляжыць кавалкам лета
пажоўклая газета.
Цыгарка, як камета
з абгрызеным хвостом.

А звонку ходзіць сьцюжа,
на шкле малое ружы.
І, пэўна, мерзьне дужа
мой казачны фантом.

Адсюль далёка недзе
на полюсе мядзвездзі
варушаць ледзьве-ледзьве
сусьветны наш садом.

У цёмнае кватэры,
як у жывым этэры
Я — Моцарт і Сальеры
і вечар за вакном.

(лістапад, 2004)

раздзел III

“Вершы пра вершы”

* * *

Як зерне ў Боскае сяўбе
мы, дзе расыцем, дзе нікнем долу.
І кожны піша без дазволу
Евангеліе *ад сябе...*

* * *

Без святла ў хаце маёй,
дзе я адзін – цёмна.
А як у хаце тваёй,
Дзе ты адна без святла?..

(2002)

* * *

Лісты мае,
мае паданьні,
што я складаю для цябе –
мая самота
і ваганьне,
мая няпэўнасьць у журбе...

* * *

Вершы нараджаюць ў цішыні.
Хай пасья чытаюць іх на пляцы.
Музы патрабуюць ціхай працы,
вершы нараджаюць ў цішыні.
Ці у полі голым, ці ў палацы,
ці у летуценнай вышыні.
Вершы нараджаюць ў цішыні.
Хай пасья чытаюць іх на пляцы.

* * *

Мае вершы, як сьмерці, баяцца паперы.
А здараецца часам, што нават мяне.
Быццам плямаў крывавых на белай сьцяне,
мае вершы, як сьмерці, баяцца паперы.
Нібы келіха тога, што не абміне,
Як выпрабаваньняў у веры...
Мае вершы, як сьмерці, баяцца паперы.
А здараецца часам, што нават мяне.

* * *

Растлумачыць, як пішуцца вершы,
я ні вам, ні сабе не магу.
Мне калісьці сустрэўся мой першы
у дзвюх вуліцаў на рагу.

Ён складаўся з дажджу і грымотаў,
з парасонаў, аблокаў, нябёс,
з паўсядзённых звычайных турботаў,
з тых, што нам выдаткоўвае лёс.

Я ўглядаўся ва ўсё ў задумьні,
покуль там, недзе над галавой
нараджалася паразумьне
паміж вершам, натхненьнем і мной.

(2002)

* * *

пішу удзень,
палю уночы,
каб бачыць тое, што пішу.
Гарыць агонь, і сьлепнуць вочы,
і ўсё раблю, нібыта двойчы,
і каюся, нібы грашу.

(19.11.03)

* * *

Думкі лётаюць ды ня пішуцца,
На паперы аловак крышыцца.
Я скраду колькі рыфмаў у восені,
сапсую нашы з ёю адносіны.
А пасья аднаўлю з ёй стасункі,
прэзентуючы вершы-ласункі.

* * *

Анатоліу Іваічанку

У кожнай згодзе ёсьць сваё “годзе”!
У кожным добра ёсьць сваё “до”!
Іду, апрануты па апошняй модзе,
адэптам веры ў маім народзе,
веры ў нагоду выпіць “па сто”.

І, ўласна кажучы, на ўласнай мове
хочацца толькі зацята маўчаць.
Ў несказаным слове,
нібыта ў замове,
яднаюцца “дзякуй” і “ё... твою мать”.

А з словаў такіх — складаюцца вершы.
І іх застаецца адно запісаць –
“Ты быў не апошнім, на шчасьце й няпершым”
напіша хтось іншы, і, пэўна, што лепшы,
і кропку паставіць, каб ты змог пачаць...

* * *

Тры месяцы лета, як тры трыялеты,
як тры напаміны пра ўсё, што было,
як птушкі, што сталі утрох на крыло.
Тры месяцы лета, як тры трыялеты
зьяцелі ад нас, і насланьне сплыло.
Я выйшаў з кіно, і камячу білеты...
Тры месяцы лета, як тры трыялеты,
як тры напаміны пра ўсё, што было.

* * *

...Бездакорным халодным і чыстым
стылем...
белым...
атрамантам памяці
піша ліст за лістом
і зьнішчае ўрачыста
ноч у вэлюме
сьнежнае замяці.

* * *

Ня то, каб гэты раз быў першы,
і ўсё ж я жыў у чароўным сьне --
Як засяроджана яна читала вершы!
А толькі перагортвала мяне...

Увесь мой сьвет, і ўнутраны, і зьнешні,
яна кранула. Ўжо наўрад хто так кране...
Яна мае дэкламавала вершы!
Пры гэтым не зважала на мяне...

На ўсё адмераны і час, і межы.
Я гэта ведаў, ды баяўся, што міне...
Ах, як яна мае любіла вершы!
І толькі шкода, што кахала не мяне.

Разьдзел IV

“Жарсьці і жарты”

* * *

Калі ты прыйдзеш да мяне,
я незаўважна буду побач.
Як неба з зорамі апоўнач.
Калі ты прыйдзеш да мяне.
Нібыта пры касьцёле пробашч,
і так, як ісьціна ў віне.
Калі ты прыйдзеш да мяне,
Я незаўважна буду побач.

* * *

Ня ліце гэты келіх поўны.
Мне кроплі досыць каб адчуць –
скажу – ня схочаце пачуць.
Ня ліце гэты келіх поўны.
Ён небяспечны быццам ртуць,
Сьмяротны для вар'ята поўні.
Ня ліце гэты келіх поўны.
Мне кроплі досыць, каб адчуць.

* * *

Я цісну тваю руку,
бо лепей сказаць ня ўмею.
І голас чамусь нямею.
Я цісну тваю руку.
Няхай гэты поціск разьвее
сумнівы твае і тугу.
Я цісну тваю руку,
бо лепей сказаць ня ўмею.

(7.08.03)

Чэскі трыялет

Гэта горы. Ня лепей, ня горай.
Гэта горы – напруга зямлі.
Іх туманы, бы сьнег, замялі.
Гэта горы. Ня лепей, ня горай.
Як на тронах сваіх каралі,
ўладары над маўклівай прасторай.
Гэта горы. Ня лепей, ня горай.
Гэта горы – напруга зямлі.

(Вацлаваў, 18.07.03)

* * *

Залева.
І цягнуцца ніткі дажджу.
Улева
і ўправа па хаце хаджу.
Адбітак
агеньчыка сьвечкі на шкле.
Ва ўжытак
гарэлку ўводжу, але...
Ня сумны,
бо дождж мой адвечны сябрук.
Разумны
і моцны ў поціску рук.
Патрэбны,
як муза шуканьняў маіх,
і неба ў нас з ім адно на дваіх.

(ліпень, 2003)

* * *

Анатолію Івашчанку

Такім надвор'ем трэба жыць,
сягоньня паміраць ня можна.
Лятуць сьняжынкі асьцярожна.
Такім надвор'ем трэба жыць.
І быць ва ўсім, ў імгненьні кожным,
у кроплі, што на шкле дрыжыць.
Такім надвор'ем трэба жыць,
сягоньня паміраць ня можна.

(25.10.03)

* * *

Расклад

Забалела ў грудзёх у ацтэка,
ды зачынена была аптэка.
Адчынілі, як позна было.
Так расклад загубіў чалавека.

(14.11.01)

Рамантык

Калісьці і звычайны унітаз
Мне падаваўся чымсьці кшталту трону.
Гарэў на кухні сіняй кветкай газ,
А мроілася мне ў ім карона.

(24.10.01)

* * *

Я не віншую.
Проста зычу
дабра ад сэрца усяго
нам не стае усім яго,
я маю трэшкі і пазычу.
Я не віншую.
Проста зычу
дабра ад сэрца усяго.

* * *

Маё тут існаваньне
мае праявы дзьве:
самога з сабой ліставаньне,
ці ўстрыманьне ледзьве.
Маё затыканьне адтулін,
з якіх непакоем дзьме.
Лёс бацькаў, і лёс матулін,
і дзедаў у барадзе.
На гэтым няўцямным сьвеце,
на гэтай пакутнай зямлі
я сам і “Бацькі і дзеці”,
і птушка ў мёртвай пятлі.
Маё тут існаваньне,
мая экзістэнцыя тут –
зьнішчэньне сябе дазваньня,
мой рынг і на рынзе кут.
Маё шляхецкае права
апошняя ночы з сабой.
І скончаны крывава
перад люстэркам двубой.

Ноч у маёнтку

Ноч за вакном
Сьпіць аканом,
дзьме ад ракі,
сьпяць мужыкі.
Коні паснулі,
ціха ў вульлі,
быдла ў стойле,
жыта ў полі,
сны сьняць дубы
і галубы,
дрэмле сабака,
кот-небарака,
мыш у капе
ціха сапе.
Жыта ў мяшку,
тхор у стажку,
кныр ля карыта
рохкае сыта.
Пан у пакоі
сьпіць у спакоі.
Разам з ім дом.
Ноч за вакном...

* * *

Не глядзі.
Нельга так глядзець.
Так глядзяць мой анёл і матуля.
Так глядзець трэба права мець,
нібы лёс, нібы лёсу куля.

Не маўчы.
Нельга так маўчаць.
Так маўчаць абразы у хаце.
Так маўчаць, бы сякеру ўзяць,
нібы суд вяршыць, каце-браце.

Не крычы.
Нельга так крычаць.
Так крычаць можна ў чыстым полі.
Так крычаць – волю абвяшчаць
й быць закладнікам гэтай волі.

Не крыўдуй.
Пасядзім удвох.
Паглядзім як у вочы ў неба.
Гэта ўсё, што я для цябе зьбярог...
Не крыўдуй, можа, хоць і трэба.

(19.11.03)

* * *

Шукаць: дзе трошкі меншы дзень,
дзе адпачнуць ад сьвету вочы,
дзе болей задуманнай ночы,
якая дасьць гаючы цень...

Знайсьці: усё наадварот
І процьму новых наваротаў.
Капаць, як на асфальце крот,
Стаяць баранам ля варотаў.

* * *

Я рэдка суцяшаю тых, хто плача,
бо больш за ўсё палохаюся сьлёз.
Мяне не ўспрымайце усур'ёз
і не паліце цыгарэтаў нашча.
Глядзіце – пада мной вібруе трос,
унізе пазяхае плошча-пашча...
Я рэдка суцяшаю тых, хто плача,
бо больш за ўсё палохаюся сьлёз.

* * *

М*****

Я стаміўся цябе праводзіць
кожным разам, нібы назаўжды.
І жадаю, каб ведала ты:
я стаміўся цябе праводзіць.
Бо ня злыдзень і не сьвяты,
Бо наш час у нябыт адыходзіць.
Я стаміўся цябе праводзіць
кожным разам, нібы назаўжды.

* * *

ДАІ спыніла пісьменьніка,
пакарала за звычкі аматарскія.
Да косачкі і займеньніка
адабрала правы аўтарскія.

* * *

Сп. Бабкову

Як выйдзем з “Галерэі Б”,
нас усіх пасадзяць на галеры.
І што ўсе рыфмы і памеры,
як выйдзем з галерэі “Б”?
Ты не дасі, напэўна, веры.
Не пераконваю цябе.
Як выйдзем з галерэі “Б”
нас ўсіх пасадзяць на галеры.

(кастрычнік, 2004)

* * *

Як мы адзін аднога забываем,
нас памятае наша памяць.
Бывае, гэта цяжка ўцяміць,
як мы адзін аднога забываем.
І ў рэшце рэшт ўсё тое, што мы маем,
свядомасьць нашу моцна пляміць.
Як мы адзін аднога забываем,
нас памятае наша памяць.

(сьнежань, 2004)

* * *

Хутка Каляды і Новы год
і хочацца, як ніколі ў гэтым разе,
забыцца на крыўды нашых нязгод
і хоць гадзінку пабыць разам.

Ды вось толькі іншы ў жыцьці паварот,
ці кропку, ці коску пастаў у сказе,
сяджу ў фатэлі, як кінуты кот —
я тут – у Менску, ты там – у Празе.

* * *

Якая розьніца,
што ўсё так робіцца?
На лусты кроіцца,
як хлеб жыцьцё.
І хто адмовіцца,
і як адмыецца?
Хіба памоліцца,
калі дасьцё.

* * *

Пройдзе гадкоў дзесяць,
стане гадкоў з трыццаць –
будзе і ў нашым сьмецьці
досыць цікава рыцца.

* * *

Які сам ты –
такі й твой Санта!

* * *

Ціха!..
Сядзі
й не будзі
ліха.
Можа
яно
і ня прыйдзе
само...

Прысьвячэньне Ю.І.

Што ў мяне без цябе было?
Ды гады, што ішлі і ляцелі,
з фотаздымкаў у альбоме глядзелі
і са сноў, як згасала сьвятло.

Што ў мяне і дагэтуль ёсьць? –
Дзень і ноч, і зрэзьчас напаміны,
і ўзгадкі ў колер язьміна,
і між імі ў горле косьць.

Што яшчэ ў мяне ёсьць апрача?
Апроч гэтых суботы й нядзелі...
Што ў цябе, апрача кудзелі?
Што ў мяне, апрача мяча?

На вячаньне Анатоля і Тацяны І.

Звонку пятніца, травень з крыжом
тут — сьвятар і васковыя сьвечкі
і анёлы кладуць вам на плечы
свае рукі, што пахнуць дажджом.

Звонку горад. А тут ў цішыні
дзьве сапраўдныя вашы кароны –
два сьцьвярджэньні Яго абароны,
два пагляды з Яго вышыні.

* * *

Неба любіць ваду,
бо бачыць у ёй сваё адлюстраваньне.
Вада любіць неба, бо глядзіць на яго, як на сябе.
Зямля любіць дождж, бо пасьпявае ў кроплі,
што падае, паглядзець на свой адбітак.
Кропля любіць чалавечае вока,
бо думае, што гэта маленькае неба.
І мала памыляецца,
бо вока таксама нараджае кроплю
– сьлязу.

* * *

Нарадзіўся бяз звычкі хадзіць.
Вучыўся бяз звычкі сядзець.
Служыў бяз звычкі стаяць.
Працаваў бяз уменьня згінацца.
Любіў, ня здольны саступаць.

Так і памёр, не прызвычаены жыць.

* * *

Маё няспраўджаныя мары
з вачыма хворых шчанюкоў
глядзяць, нібы з туману фары,
нібы сігналы маякоў.

Маё разгубленае сёння,
маё каханьне давідна,
мая няпоўненая поўня
і ты, мая адна.

І ўсё, што неяк удалося,
сваім лічыць ужо адвык.
Мінула што, што засталася,
аднолькава займае дых.

* * *

той, хто чакае дажджу,
не пакрыўдзіць яго парасонам,
не схаваетца ў хату, як далей,
ў пераход ці засц...ны пад'езд.

той, хто чакае сонца,
не начэпіць на нос акулераў,
не абмажацца брыдкім крэмам
і ў салярый ня ступіць нагой.

той, хто чакае ночы,
ня ўключыць святла ў пакоі,
не прыпыніцца пад ліхтарняй,
ці ў мігценьні рэкламнай лухты.

той, хто чакае ветру,
да яго ніколі ня сходзіць,
не зьяволіць яго ў ветразь
і у млын, як каня, не ўпражэ.

той, хто чакае свой час,
не спытае: “Калі ўжо нарэшце?”
не адкажа, што доўга зьбірацца
і няма дзе пакінуць ключы.

* * *

На ценкім валаску жыцьцё трымаецца
табе здаецца, што ляжыш на дне,
я веру – у цябе ўсё атрымаецца
і будзе лад, ды толькі без мяне.

гарыць душа, у нябыт зрываецца
і не мігціць сьвятло ў вакне —
з гадамі і благое забываецца —
і будзе лад, ды толькі без мяне.

раман жыцьця чырвоным стрыжнем правіцца
і ісьціны няма нат у віне.
міне і гэта, бо ўсё мінаецца
і будзе лад, ды толькі без мяне.

* * *

Волечы

Маё соннае сьмешнае шчасьце
у доўгім белым пухавіку,
у сусьвету ўсяго цябе скрасьці
я хацеў бы, ды ніяк не магу...

Мая цёплая кропля пяшчоты
на вачах з дьяментамі сьлёз,
я ж напраўду ня ведаю, хто ты
й што рыхтуе наперадзе лёс?...

Мая вольная сьветлая птушка,
як шкада мне, што я не такі.
Толькі цень і нікчэмны твой служка
вольны йсьці на чатыры бакі.

* * *

І ніяк па-іншаму ня можам –
толькі так, каб балела сэрца.
І баліць, і наўрад дапаможа
шклянка кропляў ад “Допель Херца”.

Хоць ўначы мулка нам, бы на дошках,
дзе ж прызнацца адзін адному?..
Бессань д’яблам на тонкіх ножках
невыносную носіць стому.

Час ідзе, час няўмольна сыходзіць,
ды няздольныя мы саступаць,
нам нагоды прасьцей вынаходзіць
ў ложка розныя класьціся спаць.

* * *

Быў бы Джым, даў бы лапу на шчасьце
ды ні Джыма, ні шчасця няма.
На вугольле астылае жарыці,
нібы попел, кладзецца зіма.

Белым сьнегам з халодных нябёсаў
засыпае мой горад і сьвет,
і сьцяжынкі разьведзеных лёсаў
ужо ня зьвесці ў адзіны след.

* * *

2005-му прысьвячаецца

Незваротна зьнікае яшчэ адзін год,
і гучыць разьвітальная кода,
і з ужытку выходзіць ягоная мода –
незваротна зьнікае яшчэ адзін год.
Ён ня быў асаблівым, а ўсё ж такі шкода
яго крыўдных нястачаў і дзіўных даброт...
Незваротна зьнікае яшчэ адзін год,
і гучыць разьвітальная кода.

* * *

Калі нарэшце надыходзіць час,
калі з зямлёй разьвітвацца нам трэба
так дзіўна раптам ўсім бракуе неба,
калі нарэшце надыходзіць час.
І не спытаць нікога: “Ў чым патрэба?” —
не мы ўжо выбіраем, але нас.
Калі нарэшце надыходзіць час,
калі з зямлёй разьвітвацца нам трэба.

* * *

Ты, як брудную пляму ці
як стары нечытэльны файл,
выцірай імя маё з памяці,
пакідаючы ў дужках “смайл” J

100 адсоткаў – так будзе лепей.
100 прычынаў змагу назваць.
I don't worry, and you be happy –
100 мужчынаў будуць кахаць.

Будзе прынец твой – і ўсё нанова,
што дагэтуль было – напляваць.
Толькі зьнішчы імя тэрмінова —
памяць нельга пераўсталяваць.

* * *

Зыходзіцца ў кропку праз шкло
перспектыва дарогі,
знікаюць у змроку агеньчыкі рэдкіх машын,
мы рушым наперад – туды, дзе лясы і разлогі,
і дрэмлем да часу пад ціхую музыку шын.

У кішэнях заплечнікаў лісьце з мінулага году –
паштоўкі ад Глублі і Глубелькі родных сясьцёр.
Праз справы і тлум мы сцакалі нарэшце нагоду
ізноў дакрануцца да сэрца Блакітных азёр.

А ветрык цішэе і ноч нам кладзецца на плечы,
І сьцежка у цемры ўпарта вядзе да агню,
і словы няшчырыя, штучныя тут недарэчы
і цішыць адвечны спакой мітусьню.

◇ Ды зноўку шляхамі знаёмымі
вусьцішна пройдзем
У вэлюме белых і мяккіх, як сьнег, туманоў
Усё, што так даўна шукалі,
напэўна, мы знойдзем,
што стане сюжэтам
для нашых трызьненняў і сноў.

* * *

Калі разьвядзе жыцьцё
вас у бакі далёка
і пралятуць гады
ды пралятуць аблогі,
і пэўны ня будзеш нават
было ўсё напраўду, ці...
Пазнаеш яе ў дзяўчыне
гадоў васемнаццаці.
І думаць пачнеш, зьнямелы,
як мог ты тады спаткаць
каханьне, што іншых змушае
адзіную тую кахаць.

* * *

Ня мроіцца стаць манахам
Не сапраўдным
і не будыцкім.
Ня хочацца сьпіцца са страху
не айчынным бальзамам,
ня рыжскім.
Няма жаданьня, каб чэрці,
псавалі радасьць быцьця.
Дык крыў Божа боязі сьмерці,
калі ёсьць хоць хвіліна жыцьця!

* * *

Нам усім у жытцы не стае
каханьня, цеплыні, надзеі.
Мінаюць розныя падзеі
і мы, на жаль, не маладзеем.
А вось каханьня не стае...

І лёс нам шанцу не дае,
і боскай нам бракуе ласкі,
адно расповеды і казкі.
А замест твараў толькі маскі.
І ласкі Бог нам не дае...

І сонца квола устае,
Рыпіць ў падлозе сумна дошка.
Ізноў стапаная дарожка:
на працу, з працы і да ложка.
На ўчора заўтра выдае...

Ды будзе ўсё, як мае быць!
Бо горай быць ужо ня можа.
Нарэшце Бог нам дапаможа.
Мы будзем жыць!
Мы будзем жыць!

(чэрвень)

раздзел V. Захаваньне параметраў.

Крылы

Прачынаюся — бы выпускаю шасі. Адкідаю коўдру — як расшпільваю форменны сіні лётны кіцель. Спускаю ногі з ложку — і бачу як падаюць да борту трап. Першыя крокі па цвёўрае паверхні няўклюдныя, немаўлячыя. Трохі хістае. Збоку падасца — пасья сну, насамрэч — пасья палёту. Так, я лётаю ў сьне. Раней — рэгулярна, цяпер — зрэдку.

Справа, вядома, ня ў колькасьці палётаў, а ў самім факце знаходжаньня *не на зямлі*. Ня ведаю, як для іншых, а для мяне палёт пачынаецца тады, калі толькі заплюшчваю вочы ў *тую ноч*. Гэтае адчуваньне, як глыток чыстага кіслароду, ад якога кружыцца галава і цела робіцца бязважкім.

Усё зьмяняецца. Зьнікаюць пахі, катэгорыі цвёўрасьці, гарачыні, вільготнасьці. Замест іх зьяўляюцца колеры. Іх шмат, а асноўны, які задае гаму — сьветла-сьветла-блакітны. У жыцьці, на зямлі такую фарбу бачыў толькі аднойчы ў дзяцінстве. Гэта быў колер нямецкага фламастару ў наборы, які маці прэзентавала нам з братам напярэдадні нейкага чарговага пачатку верасьня. Дзіўна, але рыска, праведзеная тым цуда-алоўкам на шэрай паперы, была бляклая і незаўважнай. Гэтак і палёт: толькі сам ён дзіва і чуд, і іншы сьвет, а ранкам на зям-лі — толькі няпэўная згадка аб нечым невымоўным і сапраўдным. Як каменьчык, што блішчыць у вадзе, а пасья, выцягнуты, на сонцы чэзьне і губляе прыгажосьць, гэтак і палёт, пасья пасадкі — усяго захапленьне па інерцыі.

Сапраўды, раней мае палёты былі прыемнай завя-

дзёнкай. Даводзілася выпрабоўваць крылы. Я лётаў. Ня дужа высокая, не падымаючыся вышэй вершалінаў вялікіх паркавых дрэваў, што стаяць пад вакном. І ня хутка, можа, так як папяровы самалёцік, зроблены са школьнага лінаванага аркуша. Памятаю ўсё да дробязяў, да такіх драбніцаў, што дзіўлюся, як гэта цяпер не магу ўзьляцець проста з-за стала.

Перад тым, як адарвацца ад зямлі – два ці тры пругкія крокі, і цяжка, з заўважнымі высілкамі, як вялікая птушка, іду на пад’ём. Падымаюся вышэй і вышэй. Тулава паралельна зямлі — ніяк па-іншаму. Дасягнуўшы нейкай крытычнай вышыні, азіраю ўсё — там, унізе. Займае дых. Я птушка, якая баіцца вышыні...

Унізе родныя мясціны. Усё знаёмае, ці, прынамсі, падаецца такім. Спакой. І пошук кропкі, на якую можна сьпікіраваць. Пачынаю плаўна, павольна падаць. Кадры майго фільму, нібы падаўжаюцца. Веру ў тэорыю Эйнштэйна, пэўна, як ўсе тыя, хто лётаў. Час, нібы мёд, бурштынавымі ніткамі выцягваецца ўздоўж парабалы майго піке. Спыняюся і, амаль як страказа, звісаю над зямлёй. Гэта вельмі важна, менавіта над зямлёй, прычым не ніжэй майго росту. Ніжэй прыцягненьне становіцца мацнейшым шматкроць, і ногі самі становяцца на глебу. Калі на гэтае забыцца, можа надарыцца незапланаваная пасадка. Яна ператворыць далейшы сон у жудаснае і амаль заўсёды марнае намаганьне ўзняцца ізноў уверх. Няма нічога цяжэй такога працягу. Таму лепш не рызыкаваць. Трэба заставацца ў палёце як мага даўжэй.

Перажыўшы піке, ізноў мэтанакіравана лячу ўгару. Нейкі час рухаюся на адной вышыні над стрэхамі хагаў, антэнамі, садамі, кранаючы лісьце рукамі. Захапляюся пачуцьцём лёгкасьці і свабоды. Можна лятаць доўга, але і ў гэтае радасьці ёсьць свае абмежаваньні. Нельга ні на чым моцна засяроджвацца. Калі раптам падумаеш, што ліст, які толькі крануў рукой, пагрызены чарвяком, а чарвяк мае шэсьць параў ножак і бадзёра імі перабірае па галінцы, якая... І не пасьпееш дадумаць

якая галінка — цябе выкідвае з рэчаіснасьці, нібы сапраўднага лётчыка з прытомнасьці ад вялікае перагрузкі. Той, хто дае магчымасьць лётаць, чамусьці не ўхваляе засяроджанасьці на дробязях – гэта закон. Я прымаю яго. І лепш прымаць, калі ня хочаш прачнуцца сярод ночы і, перакуліўшыся на другі бок, да раніцы сьніць усялякую лухту.

Шанцавала, праўда, некалькі разоў пасяля падобных крыўдных правалаў ізноў вяртацца ў неба. Тады я быў невыказна рады. Быў самы лепшы, сумленны, прымаў усе правілы. Галоўнае з якіх: *Ня ўсё пада мной, але я па-над усім.* Вось праўда. Трэба ляцець так, каб не зварухнуць шатаў старой ліпы, як прамень сонца прайсьці скрозь іх і ўвабраць у сябе цёплы малахітавы сок. Ня трэба змагацца з ветрам, трэба зрабіцца такім, каб ён дзьмуў праз цябе і не зьбіваў з накірунку. Будзь складнікам, часьцінкай наваколя: *Ты ў сьвеце, Сьвет у табе.* Адчуўшы гэтае заўважаеш, што сам пачаў пераўтварацца ў нябеснаблакітную смугу, лягчэйшую за собскі подых, той самы, які аддзяляе яву ад сну, той адзіны непадкантрольны, але ўжо моцны ўздых, што напаўняе лёгкія чалавека, гатовага прачнуцца ў новы дзень.

Аэрапорт прыняў. Пасадка прайшла як мае быць. Я на паласе. Задаволена іду ў ванны пакой. За вокнамі — тыя ж дрэвы, дахі, толькі від зьнізу. Адзначаю, што так і не агледзеў тую высокую бярозу з варонінымі гнёздамі ў двары крамы. Трэба наступным разам. Не забудуся, абавязкова наведаю, толькі б ня скончыліся вызначаныя мне лётныя гадзіны, а то перавядуць у наземны персанал — як тады класьціся спаць?..

Дзень N

Усё стала зразумела напэўна тады, калі ён выйшаў з “Цэнтральнага” добра абліўшыся кефірам, які тлустымі струменямі павольна сцякаў па чорнай замшы курткі. А можа нават і хвіліны на дзье раней, калі ён яшчэ толькі вырашыў выліць на сябе на тры чвэрці недапіты кефір. Як да гэтага ён не дапяў раней?..

Павольна і страшэнна задаволена ён дэфіляваў па вуліцы. Дзьмуў халодны вільготны вецер, сьвяціла сонца, блішчэў мокры ходнік. Людзі глядзелі на яго з непрыхаванай цікавасцю. Але гэта не назяляла, бо глядзелі яны і раней, толькі зараз гэта мела дакладнае тлумачэнне і таму не дзівіла.

Наогул, нечакана стала неяк прыемна і ўтульна. Зьявілася *жалезная ўпэўненасць*, што сённяшні дзень *добры*. Добры настолькі, што з Верхняга гораду зьехала ахутаная калючым дротам вайсковая камендатура, і самі па сабе засыпаліся брудныя траншэі бясконцых будоўляў. На працу з абеду хацелася ісьці бясконца. Пераступіць лужыны і ручаіны, чакаць зялёнага сьвятла ля пераходаў і, як мага павольней, ісьці, ісьці... Ісьціна недзе побач. Пабач яе!

Як ішоў Калумб па сваёй зямлі пасья доўгага плаваньня, дыхаючы напоўніцу і не зважаючы на тое, што нязвыкла кружыцца галава, і ногі вязнуць у вільготным пяску. Ну ён хай ішоў і ня так, як Калумб, але дакладна так, як першы, хто ішоў за ім.

Глядзеў вачыма галкі на жоўтае лісьце, якое вісела на дрэвах разам з раннім кастрычніцкім сьнегам, і ад-

чуваў холадам у далонях вышыню і хісткасьць тонкай галінкі, што дрыжэла пад птушынымі лапкамі.

І вяртаўся на ходнік, каб пераступіць чарговую шэрую лужыну і зноў удыхнуць рэзкага халоднага паветра-ветру.

У кожным кроку па зямлі ён рабіў яшчэ безьліч крокаў у сьвядомасьці, па той дарозе, што ішла ў другім вымярэнні, якое ня можна абмежаваць ніякімі адлегласьцямі, але трэба прайсьці. Прычым, менавіта сёння, калі ўсё гэтак невымоўна празрыста, што наскрозь бачныя будынкі, чорныя салоны службовых аўтамабіляў, і адчуваецца ледзяны смак кроплі, што яшчэ толькі зьбіраецца, разьвітаўшыся з ледзяшом на схоне даху, сарвацца ўніз...

Дакладна такім усё было ў снах, калі абмежаваны часам, ён хутка праглядаў іх, не спыняючыся на падрабязнасьцях праз боязь раптам прагнуцца і не даведацца, што далей зробіць ён сам. У чыёй асобе нарэшце спыніць хаду і ператворыцца ў маўклівую дэкарацыю на шляху нейкага іншага вандроўніка, які таксама калісьці зразумее, што знайшоў свой *дзень*.

Кім я хачу стаць пасья сьмерці альбо Сачыненне на адвечную тэму

*Паміраючы, упэўніся,
што жыцьцё скончанае.*

Учора хадзіў па квартэры і паліваў з распырсквалкі, якой карыстаюцца хатнія гаспадыні пры прасаваньні, свой пакой. Было занадта суха.

Так робяць. Ня ўсе, але тыя, хто лічыць гэта неабходным. Можна так рабіць ці не — я не зьбіраўся думаць над гэтым пытаньнем усур'ёз, тым больш, што дзень быў нядрэнны і ўвечары не хацелася распачынаць скандал, даводзячы самому сабе сваю рацыю.

Разам паліў і кветкі. Хоць апошні раз рабіў гэта зусім нядаўна. Зямля ў гаршках была невільготная. Ня тое, каб я вёў сталыя назіраньні за расьлінамі, але з таго часу, як яны зьявіліся ў хаце (рознымі шляхамі), мушу не даваць ім стаць гербарыем. Узгадваю пра неабходнасьць клапаціцца пра іх найчасьцей тады, калі чую гутаркі пра нягэгласць мужчынаў у вядзеньні хатняе працы. Узгадваю і пачынаю паліваць. Вось стаць “дрэва міру”, яно падгрэбла пад сябе каранямі ўсю зямлю і стаць зараз нібы хатка Бабы Ягі, адно, што не варочаецца. А можа і варочаецца, толькі непрыкметна. А, можа, і прыкметна — папраўдзе, я ня надта сачу за ім.

Вышэй за кветкі, што стаяць на шафе, — абраз Спаса. Гэта той, хто сочыць за мной. Ён ведае, што я баюся паміраць, і таму, паліўшы кветкі, іду на кухню правяраць ці перакрыты газ, пасья — ці зачыненыя ўваходныя дзьверы.

Таксама туга закручваю краны. Гэта не ад страху сьмерці, хутчэй ад нежаданьня мець клопат з суседзямі зьнізу. Апошняя пільнасьць у адносінах да кранаў дае падставы ўсум-

ніцца наконт высноваў пра боязь замагільнага сьвету. Можна аднесці ўсе мае вечаровыя клопаты на рахунак гаспадарскай звычкі. Сапраўды, такую рэвізію перад сном праводжу з дзяцінства, гадоў з дзесяці. Але гэта марны самападман. Я, вядома, баюся і не хачу паміраць.

Што мы будзем там рабіць? Каб ведаць гэта, шмат хто аддаў бы ня тое што грошы, але і рэшту жыцьця. Прынамсі, мне так падаецца. Яшчэ падаецца, што ўяўляю тамтэйшы лёс іншых, бо прасьцей разважаць не пра сябе.

Мая матуля, якая заўсёды ў хаце нешта прыбірае і парадкуе, падмятае і мые, трапіўшы на той сьвет будзе хадзіць і падбіраць белае бязважкае пер'е, што губляюць, лётаючы па справах, анёлы. Пух трэба зьбіраць, з яго робяць аблогі, хмары і навальнічныя хмарыны. Бяз іх ня можа існаваць неба. Аблачыны закрываюць ад нашых нахабна-цікаўных вачэй тонкі сьвет.

Дзед, які ўсё жыцьце поркаўся з жалезінамі, балтамі, машынным маслам і іншай бруднай субстанцыяй і пры гэтым, як сапраўдны пралетар, ня верыў ні ў якіх анёлаў, там таксама пабачыць іх. Ён і там будзе займацца звыклай працай. Напрыклад, змазваць дзвярныя завесы, якія рыпяць ад стварэньня сьвету. Праца гэтая бясконца, бо брамаў там безьліч. Кожны ідзе туды сваім шляхам і праходзіць, хто трыумфальнай аркай, а хто нізенькай садовай брамкай.

Чамусьці ня ведаю, які занятак будзе бацьку. Можа таму, што я не ўяўляю яго адарваным ад зямлі. Што ж тата будзе рабіць там, дзе яе няма? Ці, можа, яна ёсьць, толькі не такая, як тут?.. Ці будзе ён сядзець пасья працы на нагрэтым за дзень камені і назіраць, як заходзіць сонца над нашым лецішчам, калі камарыкі таўкуць мак і ружавее знаёмы далягляд?

Пра брата наогул змаўчу. Ён усё ж маладзейшы і найперш, пэўна, я задаволю цікаўнасьць і даведаюся пра сваю справу. Толькі ня надта хочацца даведацца пра ўсё ў хуткім часе, лепш — калі-небудзь пасья... А пакуль дапісваю радок і іду закрываць краны. Каб не цякла вада, каб нічога не зьмянялася.

Ab ovo

Зьвечару, па ледзь зялёных вільготных лагчынках, над непрыбраным з зімы сьмецьцем і леташняй лістотай, над кволымі голымі дрэўцамі, пачаў зьбірацца мяккі рэдзенькі туман. Шэрае неба нізка нахілілася над горадам, які яшчэ не паспеў запаліць сьвятло ліхтароў і вітрынаў і праз тое выглядаў асабліва сонным, нейкім па-дзіцячы разгубленым, як малое, што заблукала і ня ведае ці плакаць, ці шукаць матулю... Вырашае ўсё ж плакаць – пачынае імжэць дробны дожджык. Хуткі роўны ход і лагоднае пагойдваньне маршруткі ствараюць уражаньне знаходжаньня ў цягніку. Стома робіць непажаданым любы рух і ўжо за прыпынку тры да патрэбнага зьяўляецца шкадаваньне, што давядзецца ўголос прасіць кіроўцу спыніцца. Пазяхаючы са сьціснутымі сквіцамі, каб не падымаць руку прыкрыць рот, спадзяюся, што нехта яшчэ зьбярэцца выходзіць на гэтым прыпынку, і пазбавіць мяне неабходнасьці псаваць такое добрае, арганічнае і цалкавіта дабраахвотнае маўчаньне. У салоне амаль пуста. Зьбіраюся з сіламі і ўсё роўна неяк недастаткова гучна, як чалавек, які дрэнна ведае мову і гэтага саромеецца, агучваю просьбу. Але і такога ўмоўнага мармытаньня хапае. Кіроўца, што іншым разам абавязкова б перапытаў, сёньня таксама ашчаджае словы. Мікрааўтобус спыняецца.

Разам са мною падымаецца і выходзіць яшчэ адзін пасажыр. Шкадую, і трошкі зайздросчу, што яму хапіла вытрымкі пераседзець мяне моўчкі. Выходжу на мокры ходнік. Адчуваю, што раптам аднекуль наляцеў доўгачаканы добры настрой (хіба з туману) і сонным

гарадскім надвячоркам крочыць побач са мной дахаты. Але на ходніку ўжо ня я, я — трошкі наперадзе: у пакоі. Уключаю лампу над сталом, стаўлю гарбату і бяру аркушык паперы. Пасьля над дзвьярыма ў кватэру ўкручваю лампачку, якая падсьвятляе шыльду (кшталту тых, што вісяць ля ўваходаў у аперацыйныя ці экзаменацыйныя аўдыторыі, толькі з надпісам): «Не турбаваць! Прышло натхненне». І сяджу ў цішыні, якую парушае толькі манатонны гул машынаў на вуліцы і ўтульнае сіпеньне гарбатніка... Сяджу з нагамі на фатэлі — такі ж, як і голуб на маім падваконьні, сонна хутаюся ў плед — гэтаксама, як ён у сваё пер'е, і разважаю:

«...мы насамрэч вельмі падобныя да птушак, бо, як і яны, нараджаемся ў шкарлупіньні. Усё нашае існаваньне мы ўпарта дзяўбем сьцены, дах і падлогу сваёй абалонкі ў пошуках чагосьці лепшага, іншага. Дзеля большых посьпехаў заканчваем навучальныя ўстановы, курсы, чытаем кнігі – усё, каб спрытней дзяўбэць акенца звонку. Пасьля ствараем сем'і, каб муж ці жонка дапамагалі ў бясконцай працы... Мала хто паспявае зразумець перад тым, як разбурыць апошнюю перагародку, што фіналам гэтай працы будзе нашая сьмерць. Праўда, пасьля гэтага людзі атрымліваюць мажлівасьць падняцца ў паветра і адчуць сябе сапраўднай крылатай істотай. Людзям у паветры нават прасьцей, чым птушкам, бо ня трэба шукаць кузурак, віць гнёзды, хавацца ад непагадзі. Але невядома, ці добра там чалавеку, бо нашто ж бязважкасьць неба, калі нельга адчуць цьвёрдасьці глебы пад нагамі? І ці так добра там, па-за шкарлупіньнем? Шмат хто, абцяжараны правінамі, не падымаецца ў неба, а трапляе ў апраметную, дзе смала і агонь. Навошта ж сьпяшацца туды? Птушкі ж гэтак не рызыкуюць...»

Падымаюся, падыходжу да пліты, наліваю кіпень у кубак, на гарачую патэльню разьбіваю два яйкі... Эўрыка! У птушак таксама ёсьць сваё пекла. Рызыкуем ня мы адны. Палягчэла. Бяру гарбату і іду глядзець апошнія навіны, што там робіцца ў нашым сусьветным яйку.

Лінія лёсу

Жыцьцё бывае доўгае, бывае кароткае. Здараецца, што людзі думваюць пра сваё жыцьцё занадта добра, а само яно гэтак ня лічыць. Найперш разыходжаньні праяўляюцца ў тым, наколькі працяглым гэтае самае жыцьцё будзе.

На маёй руцэ лінія жыцьця неверагодна доўгая. На яе руцэ – дзіўна кароткая.

Але.

Трэба мець на ўвазе, што і ў выпадку, нібы прадвызначаным лёсам і пацверджаным прыродай, ня ўсё гэтак проста. У Windows Media Player ва ўсіх трэках, як відэа, гэтак і аўдыа, даўжыня дарожкі на застаўцы заўсёды аднолькавая. Пры гэтым працягласьць аднае песьні 6 хвілінаў, а іншай – 2... Па адной індыкатар рухаецца ледзь-ледзь, па іншай ляціць. Заўважалі?

Дык вось, на маёй левай далоні дарожка жыцьця доўгая, але хуткасьць яе прайграваньня вялікая. Таму і скончыцца яна можа значна раней, чымсьці падаецца. Усім дадзены аднолькавы па памеры кавалак існаваньня, і нехта яго прабягае, як спрынтэр свае 100 метраў, а хтосьці прапаўзае па-пластунску і яшчэ спыняецца адпачыць. Цяжка сказаць, які рух прыносіць больш задавальненьня. Можа быць, што абодва маюць нечакана хуткае заканчэньне, бо на руцэ не адзначаецца бегунком, як на прайгравальніку, шлях, што ўжо застаўся за плячыма.

Мой дом

Дзіўна, што так не бывае ў Менску, а толькі тут, у бацькоўскай хаце. Прачынаюся сярод ночы, каб занатаваць тое, што сьню. Толькі падняўшыся з ложку разумею, якія розныя сюжэты ў маіх начных гісторыяў і прыходжу да высновы, што складнага расповеду з іх не атрымаецца. Супакойваюся і кладуся ізноў. Ды вось заснуць па-сапраўднаму не магу: і ня сьпіцца, і ня пішацца. Гэтак варочаюся з боку на бок рэшту ночы. Да ранку ўсё пераблытваецца, і падаецца, што гэта я ў сьне спрабаваў запісаць падзеі рэчаіснасьці. У галаве, як у астылай лазьні ранкам, – цёмна, таямніча і пахне палымом...

Зьбіраюся і выходжу з хаты вонкі. Халодная восеньская раніца вісіць вільготным туманом над паркам, кірмашом і рэчкай. Месьцічы, падняўшы каўняры, соўгаюцца па справах уздоўж харчовых шапікаў. Магнітафон гандляра касетами нудзіць нешта невыразнае, хрыпата крумкаюць вароны ў гольлі парку. Кастрычнік разьбіў яешню жоўтага лісьця на чорную патэльную асфальтаванай шашы. Задуменны парк глядзіць на звычайную няздэльную мітусьню мястэчка напаўзаплюшчанымі вачыма і пад маруднае гойданьне ветру рыхтуецца да працяглага сну. Яму трэба спаць у халады, каб ня ведаць, што дрэвы ўзімку становяцца дрэвамі...

Доўга гуляць халодна. Іду дахаты, каб пасядзець у калісьці дзіцячым, а цяпер проста сваім пакоі, дзе на паліцах даўно прачытанья кнігі, на сьценах карціны, такія знаёмыя, нібы самім мной і намалёваныя. Саджуся за вялікі пісьмовы стол і гартаю старыя сшыткі з

шуфлядаў. Спакой майго пакою ахутвае і спыняе бег часу, які нібы блытаецца сярод рознага рарытэтна-антыкварнага начыньня, бутляў з хатнім віном, стосаў газетаў і яшчэ Бог ведае чым, што бесьсістэмна і таму вельмі маляўніча расстаўлена татавай рукой. У нашую з братам адсутнасьць пакой ператвараецца ў маленькі хатні музей і мы, прыязджаючы, радыя быць у ім ганаровымі экспанатамі.

Мне заўсёды лёгка ехалася да хаты, і гэтак жа лёгка ад'язджалася. Сем гадоў жыцьця ў сталіцы, на шчасьце, яшчэ не ператварылі мяне ў госьця ў бацькоўскім доме. Можа, таму толькі тут я не магу сказаць з упэнаваньнем што лепш: спаць і бачыць сны, альбо ня спаць і быць нібы ў сьне. Абодва варыянты існаваньня тут — працяг адно аднаго. Гісторыя, якая распавядае цябе. Казка, якую хочацца слухаць і баць іншым.

Захаваньне параметраў

Чытаючы кнігу, кожны раз спрабую запомніць старонку, на якой спыняюся і, здаецца, запамінаю, але разгортваючы тамок праз нейкі час, хутка ўпэўніваюся ў адваротным. Засяроджана прабягаю вачыма тэкст і не магу вырашыць ці чытаны гэты кавалак, ці некрануты, побач з нібы знаёмымі сказами раптам узнікаюць новыя радкі, бы дапісаныя пасля таго, як я загарнуў кнігу. Прызнаючы мізэрную верагоднасьць апошняга, даю сабе вымову, маўляў, з-за хуткага няўважлівага чытаньня і адбываюцца такія рэчы. Гэткая сітуацыя паўтараецца ўвесь час, але прынцыпова ніколі не карыстаюся закладкамі. Упартасьць дае магчымасьць, не чытаючы твор двойчы, усё ж нібы дубляваць некаторыя абзацы, па-новаму іх успрымаючы. Не спыняючыся на банальнай канстатацыі карысьці паўтарэньня ці знаходжаньня новага ва ўжо знаёмым, дадам, што такая метода проста неабходная для чытаньня ўрыўкамі пад час вандровак па справах у грамадскім транспарце ці чаканьня, якое непазьбежна надараецца ў розных месцах.

Бясспрэчна, чытаньне, абстаўленае такім чынам, шмат каму падасца малапрыгожым і наогул ганебным учынкам, але чытаць кнігу ў ціхай хатняй атмасферы неяк не атрымліваецца. А прымаючы ва ўвагу ляготу, што бясконца прагрэсуе, і хранічную стому, уласьціваю і добра знаёмую амаль усім бяз выняткаў ахвярам крызісу заканчэньня атрымання вышэйшай адукацыі, можна сумленна сказаць, што наогул няма ніякай мажлівасьці рабіць усё па-ранейшаму рацыянальна і правільна. Звыклія заняткі ператвараюцца ў нешта цяжкае ды непрыемнае і не праз іх складанасьць, а толькі праз іх звычайнасьць.

Вось таму, каб дадаць яркіх уражаньняў, і такая інтымная справа як чытаньне кнігі зараз з нейкай падсьвядомай эксібіцыянісцкай асалодай адбываецца на вачах чужых людзей у мала прыдатных месцах. Нават калі зьмест захоплівае і прыцягвае ўвагу, нешта не дазваляе працягнуць чытаньне лежачы на ложку, пры запаленым утульным начніку. Чакаю таго моманту, калі заўтра давядзецца ізноў некуды ехаць і ўяўляю, з якой асалодай буду чытаць далей з няпэўна запомненага месца.

Наогул усё становіцца з ног на галаву і падаецца жудасна чужым. Слухаючы блюз ці глядзячы Еўрань-юс і рыфмуючы бяз сэнсу абы рыфмавалася, чакаю нечага адмысловага знакавага, спадзяюся, што вось ня сёньня дык заўтра сябра, які разумее ўсю глыбіню і неруш маёй апатыі, запытае таямніча і шматзначна нешта кштальту таго, што спытаў Гэтэ ў Хэмінгуэя пры сустрэчы на нябёсах¹.

Я пачую і, нават без удакладненьняў на рытарычны запыт, ажыву, і пачну новы этап свайго быцьця, ня ведаю як, але правільна і так, як цяпер толькі мару... Магчыма, канечне, і ня будзе зьменаў, як няма і сябра і самое тае апатыі, ад якой мне трэба пазбавіцца, і ня мару я ні аб чым. А можа сам сябра пакутуе на гэткую ж невымоўную, і праз тое яшчэ больш цяжкую, форму самавызначэньня. Сядзіць і скрушна дасылае камусьці брутальна-прытарныя SMS², не спадзяючыся атрымаць адказ.

Верагодна, усе развагі выкліканыя толькі бязглуздай мітусьлівай думкай-вірусам, што імкнецца пакручастай траекторыяй да адзінага лагічнага заканчэньня свайго шляху – зьвядзеньня мяне ў ложак і поўнай маёй перазагрузкі з адключэньнем ад крыніцы энергіі. У такім выпадку ўсе мае максімы, выкладзеныя вышэй, зьяўляюцца ня больш чым захаваньнем назапашанай за дзень інфармацыі, якая, калі яе не занатаваць, пасьля выключэньня можа быць страчаная.

¹ "А тое, што вы памерлі... дарэчы, ці даўно?" М. Кундэра, "Бяссьмерце".

² SMS — save my soul (вырагуйце маю душу).

Лютаўская ноч

Учора здраджваў прозе: уночы шукаў рыфму. Здрада атрымалася няўмелая, але па-юнацку палкая і шчырая.

Сядзячы на кухні з незапаленым сьвятлом, глядзеў у завейны экран зімы. Была нядзеля, але праграма ішла тая ж, што і ўчора ў гэты час – завіруха. Такія эфіры, якія праз іх малую папулярнасьць не перарываюцца рэкламамі п'яных шпацыраў і пошлых дэфіле – глядзець адна любата. Жоўтага сьвятла ліхтароў хапае для таго, каб бачыць літары, што сваімі некаліграфічнымі абрысамі займаюць жоўтае поле аркушу. Усё даспадобы: цішыня, шоргат сьнежных крупоў па блясе падваконьня, чыстыя невялікія аркушыкі паперы пад рукой. Памятаю, як знайшоў стосік іх на гаўбцы, калі рабіў генеральную рэвізію сваёй новай кватэры. Яны ляжалі на пыльнай палічцы, пэўна, не адзін год, і гэтак сімпатычна пажаўцелі на сонцы, што сасьпелі, як яблыкі на дрэве ў садзе. Неяк падсьвядома ашчадна і па-гаспадарску, робячы прыборку, адразу адклаў іх у шуфляду, яшчэ ня ведаючы, з якою мэтай. Пазьней зразумеў іх каштоўнасьць, калі пачаў занатоўваць свае неспакойныя думкі. Іх гладкая жаўтлявая паверхня, нібы створаная для графічнага афармленьня словаў. Мінным вечарам мае аркушы, убіраючы сьвятло ліхтароў, пачыналі самі яго выпраменьваць. Цінькаў гадзіннік, падаў сьнег, атрымліваліся радкі:

З завейнае ночы

Паўсонна ліхтарні глядзяць на мяне.

Яны за мной сочаць,
Нібы правяраюць жывы я ці не.
А вецер шапоча
пра тое, што заўтра, бы ўчора, міне.
Заплюшчваю вочы
Спачатку на яве, а потым у сьне.
І думаю: «Ойча,
хай келіх сумненьня хоць сёння міне».
Падманваю двойчы
І двойчы сябе.

Канчатковы варыянт зьяўляецца за хвілю да таго, як заканчваецца суткі. Дзень, праведзены ў поўнай абломаўскай ляноце, раптам напаўняецца зместам. Патрэба ў самаапраўданні, на якую пакутуе палова такіх самых натхнёных лайдакоў, спатолена. Сьпісаны ўдоўж і ўпоперак аркушык лёг адпачываць на шафу асобна ад сваіх некранутых братоў. Ён быў задаволены сваім новым статусам — статусам рукапісу.

Лёг і я, задаволены тым жа. Ложак, як багна, паглынуў маё цела. Акно засталася незавешаным фіранкаю. Адтуль у цёмны пакой глядзела зімовая ноч — сьведка, што ўсё бачыць, але заўсёды маўчыць.

Verba volant?

Здараецца так, што з часам забываецца твар чалавека, яго прозьвішча і імя, але памяць захоўвае пэўныя фразы, выразы, кавалкі сказаў, выхапленыя з гутарак. Абставіны і месцы дзеяньня губляюць акрэсьленасьць, а словы застаюцца. Чаму згадваецца менавіта нейкая частка прамовы, пэўныя словазлучэньні, інтанацыя, націскі?.. Што робіць такое ўражаньне на нас, калі праз гады і процьму падзей памяць праносіць кавалкі тэксту, агучанага некалі даўно і з забытае нагоды. Адказу, які б слухна тлумачыў гэта, здаецца, няма. І толькі разпораз ў галаве, як бурбалкі з дна возера раптоўна ўсплываюць словы.

“*Выйду замуж, если полюблю*”. Вось першы прыклад такой бурбалкі. Сентэнцыя належыць армянскай дзяўчыне — падлетку з Масквы. Яна была агучаная на беразе паўднёвага мора. Нешта прамаўлялася пра моцную сямейную іерархію, пра паслухмянасьць жанчын іх народу, пра адносіны да шлюбаў з рускімі і тое-сёе ў гэткім жа духу. І як падсумаваньне — гэтае “*выйду замуж*”. Што да чаго? Ня памятаю. Але ж як цвік сядзіць сьцьвярджэньне і ў ваччу стаіць яе вобраз: цела жанчыны з карціны Рубенса і твар дзіцяці з чорнымі валасамі і вачыма.

Наступным згадваецца выпадак з маім стрыечным братам, які, будучы малечай, атрымаўшы нешта прыёмнае ці, можа, смачнае ад матулі, шчыра спытаўся ў яе: “*Это мне за то, что я хороший?*” Вось чамусьці запомнілася ж гэтая шчырае да ідыятызму пытаньне збэшчанага хлопчыка. Яно жыве ў маёй галаве сваім

ўласным жыцьцём. У адрозьненне ад папярэдняга прыкладу я, вядома, памятаю імя брата і зрэдку бачуся з ім, але, хоць забі, не ўгадаю аніводнага слоўца з нашых гутарак, нават з апошняе. Ён для мяне гэта тое кароткае пытаньне, якой дзесяцігадовае даўніны.

“*Не жалец*” – гэтак сьцісла і зьмястоўна агучыла свае думкі пра маё кволае здароўе прабабця па маці, калі я за першыя некалькі год існаваньня перахварэў на ўсе вядомыя педыятрыі хваробы. У прынце, адмовіць у рацыі ёй цяжка, бо, каб не асабістая зацікаўленасьць маіх бацькоў-дактароў, я калі і жыў бы, то не працяглы час. Напраўду, цяпер не хварэю зусім, але хто я такі ў адносінах да гэтага сьвету, памятаю добра.

Нават ня сказ ці выраз, а проты зварот застаўся мне ад аднае маёй настаўніцы — “*дружок*” – менавіта так пачыналася большасьць сказаў гэтае немаладое жанчыны, якая была наколькі самаадукаваным, настолькі і самаўпэўненым псіхолагам нашае гімназіі. Ня ведаю, ці яна вычытала пра такі зварот сярод парадаў нейкага сьпецыялізаванага часопісу, ці мела гэта сваім вынаходніцтвам, але “*дружкамі*” з яе ласкі раз на тыдзень становілася ўся наша група. А паколькі настаўніца была знаёмая з маёй матуляй і завітвала на госьці, то, зрэзьчасу, “*дружком*” я бываў і па-за урокамі. На тое успрыманьне для мяне не існавала больш штучнага і няшчырага звароту аднаго чалавека да другога і, калі наш фізік называў нас “*спиногрызнікамі*” і “*лоботрясами*”, я, натуральна, млеў ад задавальненьня. А цяпер я магу і сам зьвярнуцца да чалавека зваротам “*дружок*”, калі ён на каліў мяне і я яго ціха з усяе моцы ненавіджу.

З тых жа адносна далёкіх часін засталася і фармулёўка ў тлумачальнай цыдулцы, якую мы з сябручком пісалі з нагоды спробы падпалу прыбіральні з дапамогай кітайскай піратэхнікі. Апроч выкладаньня фактаў, нас прымусілі скончыць твор пакалянае літаратуры недвухсэнсоўным перапрашэньнем і прызнаньнем амаральнасьці нашых дзеяньняў. У каго нарадзіўся шэдэўральны фінал, не бяруся сьцьвярджаць, але ён са мной

праз гады: “*Считаем этот поступок недостойным почетного звания гимназиста*”. І цяпер можна проста падставіць у фразу патрэбную пасаду ці годнасьць і самы злы начальнік будзе суцешаны вашым шчырым раскаяньнем.

Запомніліся мне і мае ўніверсітэцкія выкладчыкі. Пэўна, найбольш з усіх іншых знаўца Раньняга Сярэднявечча — Ала Пятроўна, якую ўсе студэнты называлі проста — Бабулька. Выкладчыца была ў тым веку, калі нам яе дакладны ўзрост вызначыць было ўжо немагчыма, а ўсе, хто быў яе прыкладным аднагодкам, даўно сядзелі на пенсіі. Дык вось Бабулька мела цікавыя адметнасьці зьмягчэньня гукаў і асабліва ў словах з літарай “Р”. Гэта не было грасіраваньнем французаў ці цьвёрдым беларускім маўленьнем, а цікавым і сьмешным зьмякчэньнем гуку, нахштальт таго як робяць гэта карэнныя (калі такія яшчэ ёсьць) масквічы. “*Давеча, была в Рядашковичях. Там такая чудесная керямика.*» Ці яшчэ – «*В четверьг была в церькви...*» Але апафіёзам усяго быў зварот на занятках да мужчынскай часткі нашага студэнцтва – “*Рицари вы мои-и!*” Апошняе проста клала покатам усіх прысутных у аўдыторыі.

Яшчэ адзін выкладчык таксама немаладога веку, што выкладаў дапаможныя гістарычныя дысцыпліны, заўсёды падчас лекцыі сур’ёзна папярэджаў нас аб тым, што мы мусім слухаць яго ўважліва, бо ён ніколі двойчы не паўтарае сваіх словаў. Але справа ўся палягала ў тым, што дзядзька гэты меў нейкую своеасаблівую моўную хваробу нахштальт заіканьня з тым адрозьненнем, што ён паўтараў ня гукі, а цэлыя словазлучэньні і нават сказы. Гучала гэта прыкладна так: “*І запомніце, запомніце, калі ласка, што я два разы, два разы, свае словы, словы, не паўтараю, не паўтараю. Зразумела, зразумела?*” Такім чынам нават самыя нягеглыя мелі мажлівасьць не сьпяшаючыся цудоўна весці кансьпект лекцыі.

Калі сабрацца з думкамі, то можна адзначыць нейкія словы — маркеры, што маюцца ў адносінах да больш Усевалад Сьцебурака / 113

шасці маіх знаёмых. Менавіта па іх беспамылкова можна пазнаць чалавека. Гэта як адбіткі пальцаў – рэч, якая мае мізэрны шанец паўтарыцца. Запомніцца выраз, запомніцца і яго носьбіт.

Мая будучая маці, у часы, калі яшчэ навучалася ў інстытуце, у адказ на прапанову майго будучага таты пачаставацца нейкім эрзац-напоем з гонарам адказала: “Я пью только черный кофе”. Мінула 25 гадоў, а бацька ўзгадвае гэты “кофе” калі хоча пакпіць з матулі ці падкрэсьліць яе задужа вялікія патрабаваньні. Выраз гэты стаўся фактычна прыказкай у нашым сямейным фальклоры.

У гэты самы фальклор патрапіў і я, аднойчы ў прыступе запаленьня падлеткавай гіпертрафаванай самастойнасьці рыкнуўшы бацькам: “*Имею право!!!*” На што я меў права цяпер невядома, а толькі гучная дэкларацыя саплывага праваабаронцы засталася. І жыве сабе самастойным жыцьцём побач з матулінай “кавай”.

Кожнага разу, завітваючы ў харчовую краму ля дому, прыгадваю, як адна дзяўчына, з якой увечары мы зайшлі па ежу, неяк задужа гучна нагадала мне пра абавязкі мяне як пакупніка “*Сева, бери корзину!*” Я працягнуў руку па пластмасавы кошык ля касы і ўсё было б нармальна, каб крама ня мела назву “Корзинка”. А так гэты гучны загад прымусіў усіх прадавачак і ахоўнікаў насьцярожана зірнуць у наш бок. Боні і Клайд, бач ты...

Вось некаторыя ўспаміны, што ўтрымлівае мой аўдыёархіў. Я не памятаю як упершыню пачуў сваё імя, ня памятаю сваіх першых словаў, ня памятаю прызнаньня ў каханьні, затое варушацца ў маёй галаве галасы незнаёмцаў з натоўпу, словы сяброў на гадзіну з купэ цягніку, няхітрыя мелодыі песенек замежнае папсы пачатку 90-х і шмат чаго іншага, якое, зьяўцеўшы аднекуль, затрымалася ўва мне.

Да заўтра

Сёньня я ў горадзе ў якім ўсё як заўсёды. Хаджу па вуліцах, якія даўно не хаваюць таямніцаў. Мне добра вядомыя ўсе павароты і завулки з кантэйнерамі сьметнікаў ў дварах дамоў з пад’ездамі, да якіх не пад’едзеш, хіба што на ровары, дзіцячымі пляцоўкамі ў атачэньні машынаў і цаглянымі каробкамі ўсялякіх кацельных і іншых тэхнічных пабудоваў. На вуліцах кавярні, а ў дварах за імі прыбіральні. Апошнія ў асноўным імправізаваныя, таму нязручныя і брудныя.

Сёньня горад гэтакі ж жвавы як і ўчора, толькі падаецца, што і яму трохі надакучыла дзённая мітусьня і ён сьпяшаецца запаліць ліхтары і вітрыны, каб ускосна і як бы незаўважна, але настойліва, паведаміць мінакам аб надыходзе вечару. На мяне хітрыкі ня дзейнічаюць. Таму не бягу на прыпынак і ня пхнуся ў чарговы аўтобус як у апошні. Я за адно з горадам, таксама хачу, каб як мага болей людцаў разьехалася па хатах і вызваліла стаптаныя за дзень ходнікі.

Выходжу з кнігарні, заўважна сьцімнела. Я на прасьпекце. А дзе яна? Яна гэта зусім ня нейкі зьбіральны вобраз таямнічае незнаёмкі, яна канкрэтны чалавек і таму мне цікава абсалютна канкрэтна, дзе яна. Можна, канешне, проста паразважаць аб верагодных месцах знаходжаньня аб’екту маёй цікавасьці, а можна даведацца дакладна. Можна. Вось толькі з пэўнага часу мы ніхто адзін адному, праз тое мне неяк складана пазваніць і запытацца.

Але я ведаю, што рабіць — стану ў кутку схаваным ад ветру і, зьняўшы пальчатку, пачну набіраць SMS.

Вельмі хутка мне надакучвае гэты ўрэшце бессэнсоўны занятак і я тэлефаную сябру.

Мой сябра — гэта чалавек, з якім мы сябруем з дзяцінства, але пабачыліся чамусьці ўпершыню толькі год пяць таму. Мы маем шмат падабенства ў проста дрэнным і ў тым дрэнным, што мы прызвычаліся лічыць за добрае. Праз такія лучнасьці мы няблага бавім час, ці лепш сказаць марнуем яго, выдумляючы розныя падставы, каб не пісаць дысертацыяў. Мы сядзім па корчмах, блукаем па горадзе, ходзім у госьці. Пры гэтым трукім адзін аднога квазіфіласоўскімі нудотнымі размовамі і вершамі, лепшымі з якіх зьяўляюцца ўсё роўна чужыя.

Набіраю яго нумар... сувязь пайшла...гудок... яшчэ...

— Здароў! Што парабляеш? Планы на сёньня? А можа ня трэба на ангельскую ісьці? Ну, вось. Тым больш, што не рыхтаваўся. Выдатна. Давай не праз гадзіну. Давай зараз. Ок!

Мы сустракаемся і крочым па вуліцы, гаворачы пра сваё і слухаючы сваё, згодна запавету злосных нацыяналістаў. Час ідзе павольна ў тых месцах куды мы завітаем, праз тое да іх закрыцця мы звычайна паспяваем абмеркаваць ня толькі асабістыя дробязі, але і агрэсіўную палітыку некаторых задужа разьвітых краінаў, а, таксама, прэвентыўна выказаць свой рашучы пратэст глабальнаму пацяпленьню і іншым сусьветным жудасьцям.

З надыходам ночы на апошніх прадстаўніках сямейства грамадскага транспарту разьязджаемся па сваіх спальных і ня надта раёнах і кладземся, каб заўтра ізноў недарабіўшы справаў, не даседзеўшы і недапісаўшы, неагледзеўшы і не нагледзеўшыся сустрэцца абцяжараным няскончанымі і дужа важнымі заняткамі і забыцца на іх. Да заўтра...

Зьмест

Разьдзел I. “Край”	3
...Як парвецца...	5
Беларусі	7
Дзяды	8
...Ну, што ж ты сьнішся так пагана мне, Радзіма?..	9
Стары Менск	10
...Ад прадзедаў спакон вякоў...	11
...Яна была бабкай Прадславы...	12
...Калядная завея...	13
...Восень прыходзіць увечары...	14
...Я хацеў бы сустрэцца з вамі на вуліцы...	15
...Сланам не хапае посуду...	16
...Праз дзіркі, шашалем пакінутыя ў дошках...	17
...Як паволі усё адыходзіць...	18
Лясун	19
Тэрцын	20
Разьдзел II. “Горад”	21
...Вецер гуляе ў напарткі...	23
Ранішні блюз	24
...З неба сонца, як кот...	25
...У Менску вільготна і цёпла...	26
...Ня ведаю, як у Ландоне...	27
...Над сталіцаю ноч...	28
Прапорцыя	29
...Я зьбягу ад вялікага гораду...	30
...Я ня супраць вуліцы “Кастрычніцкай”...	31
...Недзе ўверсе — Бог і навальніца...	32
Каляды	33

Разьдзел III. “Вершы пра вершы”	35
...Як зерне ў Боскае сяўбе...	37
...Без сьвятла ў хаце...	38
...Лісты мае...	39
...Вершы нараджаюць ў цішыні...	40
...Мае вершы, як сьмерці, баяцца паперы...	41
...Растлумачыць, як пішуцца вершы...	42
...пішу удзень...	43
...Думкі лётаюць, ды не пішуцца...	44
...У кожнай згодзе ёсьць сваё “годзе”!...	45
...Тры месяцы лета, як тры трыялеты...	46
...Бездакорным халодным і чыстым...	47
...Ня то, каб гэты раз быў першы...	48
Разьдзел IV. “Жарсьці і жарты”	49
...Калі ты прыйдзеш да мяне...	51
...Што аддаць, каб зьявіцца ізноў...	52
...Я, як мог, марнаваў час...	53
...Ня ліце гэты келіх поўны...	54
...Я цісну тваю руку...	55
Чэскі трыялет	56
...Залева...	57
...Такім надвор’ем трэба жыць...	58
Расклад	59
Рамантык	60
...Я не віншую...	61
...Маё тут існаваньне...	62
Ноч у маёнтку	63
...Не глядзі...	64
...Шукаць: дзе трохкі меншы дзень...	65
...Я рэдка суцяшаю тых, хто плача...	66
...Я стаміўся цябе праводзіць...	67
...ДАІ спыніла пісьменьніка...	68
...Як выйдзем з “Галерэі Б”...	69
...Як мы адзін аднога забываем...	70
...Хутка Каляды і Новы год...	71
...Якая розьніца...	72
...Пройдзе гадкоў дзесяць...	73

...Які сам ты...	74
...Ціха!..	75
Прысьвячэньне Ю. І.	76
На вячаньне Анатоля і Тацяны І.	77
...Неба любіць вадугу...	78
...Нарадзіўся бяз звычкі хадзіць...	79
...Мае няспраўджаныя мары...	80
...той, хто чакае дажджу...	81
...На ценькім валаску жыцьцё трымаецца...	82
...Маё соннае сьмешнае шчасьце...	83
...І ніяк па-іншаму ня можам...	84
...Быў бы Джым, даў бы лапу на шчасьце...	85
...Незваротна зьнікае яшчэ адзін год...	86
...Калі нарэшце надыходзіць час...	87
...Ты, як брудную пляму...	88
...Зыходзіцца ў кропку праз шкло...	89
...Калі разьвядзе жыцьцё...	90
...Ня мроіцца стаць манахам...	91
...Нам усім у жытцы не стае...	92

Разьдзел V. “Захаваньне параметраў”	93
Крылы	95
Дзень N	98
Кім я хачу стаць пасья сьмерці...	100
Ab ovo	102
Лінія лёсу	104
Мой дом	105
Захаваньне параметраў	107
Лютаўская ноч	109
Verba volant?	111
Да заўтра	115

Сьцісла пра аўтара:

Нарадзіўся ў 1981 годзе ў г. Жлобіне ў сям’і дактароў. Па бацьку паходзіць з Заходняе Беларусі, па маці – з Усходняе. Скончыў гімназію ў г. Вялейка, гістарычны факультэт БДПУ ў Менску. Пачаў друкавацца падчас навучаньня ва ўніверсітэце. Вершы зьяўляліся ў “Нашай Ніве”, “Куфэрку Віленшчыны”, проза — у “Дзеяслове”. Пасьля заканчэньня аспірантуры працуе асістэнтам кафедры гісторыі Беларусі і паліталогіі БДТУ.

Літаратурна-мастацкае выданьне

Сьцебурака Усевалад Мікалаевіч

Крушня

Вершы, проза

Бібліятэчка часопісу "Дзеяслоў".

Выпуск 3.

Рэдактар *Барыс Пятровіч (Сачанка)*

Мастак *Генадзь Мацур*

Вёрстка *Людміла Фомчанка*

Карэктар *Тацяна Сушчэўская*

Адказы за выпуск *Віктар Хурсік*

Здадзена ў набор 10.10.2006 г. Падпісана да друку 13.12.2006 г.

Фармат 84x108^{1/2}. Папера афсетная. Друк афсетны.

Аб’ём — 3,9 ул.-выд. арк. Наклад 300 асобнікаў. Заказ №

Выдавец Віктар Уладзіміравіч Хурсік,
220117, г. Менск, прасьп. газ. "Звязда", д. 57, кв.31.

Ліцэнзія ЛВ №02330/0133267 ад 30.04.2004.

Надрукавана ў друкарні СТАА “Медысонт”,
ліцэнзія №02330/0056748 ад 22.01.2004.

220004, Менск, вул. Ціміразева, 9.